Kela|Fpa

Valiokuntakuuleminen

Yleisiä huomioita

Vaikutukset muuttamiseen ja asumisolojen kehitykseen

Kela kiinnittää huomiota siihen, että alueiden tulisi huolehtia riittävästä kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta, jotta toimeentulotuen asiakkaiden on mahdollista jatkossakin löytää asumisnormin mukaisia asuntoja.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksessä on mainittu kunnan asumisneuvonnan rooli. Kelan näkemyksen mukaan asumisneuvonnan roolia tulisi tarkentaa lainsäädännössä. Olisi erityisen tärkeää, että asumisneuvonta järjestettäisiin jokaisessa kunnassa, jotta jokaisella olisi tosiasiallinen mahdollisuus saada asumisneuvontaa. Asumisneuvojilla on paras näkemys kunnan asuntotilanteesta. Varsinkin jatkossa, kun kehotus etsiä edullisempi asunto kohdistuu yhä useammalla toimeentulotuen asiakkaalle, niin olisi tärkeää, että kunnassa olisi mahdollisuus saada asumisneuvontaa.

Kela esittää huolensa siitä, että ARA:n mukaan asumisneuvontaa ei ole tällä hetkellä saatavilla kaikissa kunnissa ja olemassa olevat palvelut ovat hyvin kuormittuneet. Lisäksi asumisneuvonta-avustuksen määräraha puolitetaan valtion vuoden 2024 talousarviossa 4 milj. eurosta 2 milj. euroon.

Kela|Fpa

Esityksen vahvuudet

Kelan näkemyksen mukaan esityksessä tuodaan pääosin Kelan vakiintunut soveltamiskäytäntö lain tasolle. Kela pitää erityisen hyvänä sitä, että esityksessä on selkeästi kuvattu vakiintunut soveltamiskäytäntö ja miten se muuttuu lainmuutoksen myötä.

Esityksen mukaan asumisnormeista säädetään jatkossa asetuksen tasolla. Tämä tulee selkeyttämään kohtuullisten asumismenojen arvioimista.

Kehittämiskohteita

Kela|Fpa

Asumismenoja koskevat ehdotukset

Vuokra-asunnon määritelmä ja asunnon vaatimukset

Esityksen 7 a §:n 1 momentin 1 kohdan perusteluihin tulisi lisätä, että vuokra-asunnolla tarkoitetaan asuntoa, jonka hallinta perustuu asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) mukaiseen vuokrasopimukseen. Lisäksi Kela toivoo, että perusteluissa avattaisiin tarkemmin, minkälaiset asumisen vaatimukset vuokrattavan asunnon tulee täyttää. Kelan nykyisen soveltamiskäytännön mukaan asunnossa tulee olla ruuanlaittomahdollisuus sekä peseytymis- ja WC-tilat ja lisäksi asunnon tulee soveltua ympärivuotiseen käyttöön.

Muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömien menojen määritteleminen

Esityksen 7 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot. Kelan näkemyksen mukaan pykälän perusteluissa tulisi avata, että mitä muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömillä hoitomenoilla tarkoitetaan eli mitä menoja voidaan huomioida 7 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan.

Kela|Fpa

Edullisemman asunnon etsimistä koskevat ehdotukset

Määräajan ensisijaisuus suhteessa 7 a § 2 momentin 6 kohtaa

Hallituksen esityksessä todetaan, että määräaikaa voitaisiin myös pidentää perustellusta syystä. Verrattuna 3 momentin mukaisiin erityisiin perusteisiin, määräajan pidennyksessä kyseeseen tulevat enemmänkin ulkoisiin olosuhteisiin liittyvät tekijät. Tällöin uuden edullisemman asunnon etsiminen on sinänsä perusteltua, mutta siihen on tarve antaa lisäaikaa. Määräajan ensisijaisuus suhteessa kohtaan 7 a § 2 momentin 6 kohtaan tulisi kirjata pykälään, pelkkä maininta perusteluissa ei Kelan mielestä ole riittävä. Kela myös toivoo täsmennettäväksi, että kohdan 6 perusteella tehtävä harkinta on aina määräaikainen toimenpide, ja asiakkaan tilannetta tarkastellaan säännöllisesti uudelleen.

Alue, josta edullisempaa asuntoa tulee etsiä

Hallituksen esityksen mukaan hakijaa tulee ohjata etsimään edullisempaa asuntoa. Laissa tulisi tarkemmin määritellä alue, jolta asuntoa tulisi etsiä.

Kela|Fpa

Asetusta koskevat ehdotukset

Asetuksen täsmentäminen

Hallituksen esityksessä todetaan, että tarpeellisten suuruisten asumismenojen määrästä säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella. Määrät pohjautuisivat Kansaneläkelaitoksen perustoimeentulotuen saajien keskimääräisten Kansaneläkelaitokselle ilmoitettujen asumismenojen kehitykseen. Kela esittää kuitenkin, että asumisnormien tarkastelusta ei tulisi säätää vain perusteluissa, vaan menettely tulisi avata lain tasolla. Kela ehdottaa, että lain valtuutussäännöksessä kerrotaan, että asumisnormi on kuntakohtainen ja perustuu perhekokoon.

Kela toivoo, että kirjausta ei sidottaisi tiukasti ainoastaan perustoimeentulotuen saajien keskimäärin ilmoittamiin asumismenoihin, vaan todettaisiin, että Kela voi hyödyntää käytössään olevia tilastotietoja asiakkaiden asumismenojen kehittymisestä ja muita vastaavia tilastotietoja, jotta asumisnormit voisivat vastata kuntien todellista tilannetta entistä paremmin tulevaisuudessa.

Kelassa selvitetään mahdollisuuksia siirtyä kuntakohtaisista asumisnormeista kohti kuntaryhmäkohtaisia asumisnormeja, jolloin esimerkiksi hyvinvointialueelle voitaisiin muodostaa 1-4 kuntaryhmää, joissa olisi käytössä yhdenmukaiset normit.

Kela|Fpa

Muita huomioita

Harkinta muuttoon liittyvissä menoissa

1 momentin 7 kohtaa on tarkennettu lisäämällä siihen mainita, että välttämättöminä asuntoon muuttoon kohdistuvina menoina voidaan hyväksyä menot vain muuton kohdistuessa asuntoon, jonka menot ovat 2 ja 3 momentin mukaiset. Kela nostaa haasteena esiin vuokravakuuksien myöntämisen tilanteessa, jossa asiakkaalla ei ole mahdollista löytää paikkakunnalta kohtuullisen tason mukaista asuntoa, mutta hänen ei voida katsoa täyttävän erityisten perusteiden kriteerejä, esimerkiksi luottotiedoton asiakas. Jos asunto ei ole asumisnormin mukainen ja asiakkaalla ei ole lain mukaisia erityisiä perusteita korkeammille asumismenoille, tulee Kela jatkossa hylkäämään nämä vuokravakuudet. Tämä tulee lisäämään asiakkaiden yhteydenottoja hyvinvointialueille. Aiemmin Kelassa on ollut enemmän harkintaa vuokravakuuden myöntämisen tilanteissa.

Tiedonsaantioikeus vuokrataloyhtiöiltä

Lakiin pitäisi mahdollistaa Kelan oikeus saada tietoja vuokranantajilta asiakkaan vireillä olevista asuntohakemuksista ja asiakkaalle tarjotuista asunnoista ilman asiakkaan suostumusta. Tällöin kohtuullistaminen olisi mahdollista kohdentaa niihin henkilöihin, jotka eivät pidä asuntohakemusta vireillä vaaditulla tavalla tai jotka kieltäytyvät heille tarjotusta asunnosta.

Kela|Fpa